

CERKVENI glasbenik

Revija za cerkveno glasbo

1

Letnik 117, leto 2024

TOKRAT OBRAVNAVAMO: Sveta Cecilija, časopis za sakralno glasbo | **ORGLE & ORGANISTIKA:** Orgle v letu 2023 | **GLASBENA PODOBA BOGOSLUŽJA:** Gregorijanski koral – neprecenljivi zaklad

Predaja zapuščine *Ivana Milavca*

V petek, 22. decembra 2023, je v prostorih glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani potekal slovesen dogodek predaje zapuščine orglarja Ivana Milavca. Dogodek je organizirala Alenka Bagarič, skrbnica tamkajšnje glasbene zbirke. Za topel sprejem in vodenje po ne vsak dan obiskanih prostorih NUK-a in njenih zakladih pa je poskrbel Matjaž Lulik, vodja zbirke starih tiskov.

Po uvodnem pozdravu je Nevenka Škrli podpisala pogodbo o predaji zapuščine. Temu je sledilo skupno fotografiranje in kratek pogovor o pomenu dogodka za orglesko in glasbeno umetnost v Sloveniji. Nato smo bili povabljeni na ogled rokopisne zbirke, kjer smo si ogledali rokopis *Spominčic* skladateljice Josipine Urbančič Turnograjske (1833–1854), slovenske pripovednice, pesnice, pianistke in skladateljice, katere pot glasbenega udejstvovanja je moč razbrati iz treh del Mire Delavec Touhami s prepisi pisem, izmenjanih med Turnograjsko in njenim bodočim soprogom, Lovrom Tomanom (1827–1870). Za seboj ni imela nobene profesionalne glasbene, kaj šele kompozicijske izobrazbe, a je kljub temu dosti prispevala k bogastvu in raznolikosti hišnega muziciranja. Njena štiri objavljena klavirska dela – *Spominčice*, *Milotinke*, *Zoranka* in *Zoridanka* (*Zbrana dela za klavir*, Založba

Ivan Milavec z družino. Ob objavi članka *Odkrita zapuščina Ivana Milavca* (CG 2023-3, str. 10–11) je prišlo do napake. Na fotografiji je celotna družina Milavec, tako da podatek, da na fotografiji ni njegovih prvih dveh sinov, ne drži.

Bogataj, 2022) – so zložena v plesnih oblikah in so bila namenjena igranju v ožjem krogu t. i. salonske glasbe. Skladbe so nastale v zadnjih letih skladateljčinega mladega življenja (1850–54). Da je bila avtorica večča v igranju klavirja, pričajo zapisi skladb ter izbor tonalitet (Es- in Des-dur, f-mol) z zahtevnimi pasažami in akordi. Skrbnik zbirke starih tiskov Matjaž Lulik nam je ob sklepu ogleda predstavil še prvo pravo slovensko cerkveno pesmarico *Ta celi catehismus* (Wittenberg, 1584), ki vsebuje pesmi Primoža Trubarja in Sebastijana Krelja, njen urednik pa je bil Jurij Dalmatin.

»Kulturna dediščina predstavlja zgodovino določenega naroda, neprecenljivo zapuščino rodovom in bogat vir informacij o naših prednikih.«

Naš ogled se je končal v enem od najpomembnejših prostorov Narodne in univerzitetne knjižnice, v trezorju, kjer so shranjeni največji zakladi naše kulture. Rokopisi slovenske moderne oz. slovenskih modernistov so na nas naredili velik vtis. Temu bi dodal še osnutke pesmi, napisane na kuhinjski papir, Srečka Kosovela (1904–1926).

Zahvala ob odkritju Milavčeve zapuščine gre še posebej Nevenki Škrli, ki je predala ohranjeno dokumentacijo in s tem poskrbela za boljše razumevanje neprecenljivega dela naše zgodovine. Na tem mestu bi se rad zahvalil Tomažu Sevšku Šramlu ter Juriju Dobravcu za pomoč in nasvete ter obsežno

Nevenka Škrli, potomka Ivana Milavca, ob podpisu pogodbe.
Foto: Tomaž Bešter

150-letnica rojstva Ivana Milavca

Ivan Milavec se je rodil 22. februarja 1874 v Blekovi vasi pri Zgornjem Logatcu. Orglarstva se je izučil pri Francu Goršiču (1836–1898), pri katerem je bil po znanih dokumentih kot vajenec od 21. septembra 1888 do 21. januarja 1892. Po opravljeni vajeniški dobi je pri Goršiču v delavnici pomagal vse do 18. maja 1895. Istega leta, 20. maja, se je priključil Lenarčičevi delavnici za harmonije na Vrhnikih, kjer je ostal do 29. septembra 1895. Redni vojaški rok je služil do 18. septembra 1898. Po vrnitvi se je zaposlil v Kriegelovi orglarski delavnici, kjer je delal do 14. oktobra 1900.

Kljub nasprotovanju družine se je Milavec 14. maja 1899 oženil s Paulo Jarec (1876–1953) iz Sv. Katarine – Topola. Od devetih Milavčevih otrok jih je dolgo živelo samo pet. Hči Pavli (1903–2000) je velikokrat pripovedovala, da je bilo očetovo največje veselje glasba, petje in ples. Sam si je izdelal tudi pesmarico, v katero si je zapisoval besedila in note. Najraje pa je hodil z ženo na ples v rokodelski dom. Po pričevanju hčere Mare (1905–2010) je bilo v Milavčevi orglarski delavnici zaposlenih 12 pomočnikov in 4 učenci. V delavnici je bilo 13 ponkov in karbidovk, ogromno lesa, cinka ... Milavec je v orglarsko delavnico hodil napravljen v sivi halji z metrom. Pavli pravi: *Ne le za nas, za ves Bežigrad je bil praznik, kadar je oče izgotovil orgle. Čakale so le še na visoki obisk dveh gospodov, ki sta vedno pripešala skupaj. Bila sta Franc Kimovec (1878–1964) in Stanko Premrl (1880–1965). Prihajala sta kolavdirat orgle, jih strokovno pregledat. Otroci nismo nikoli zamudili nju-nega prihoda po strmem makadamskem klančku iz Linhartove. Nestrpno smo ju pričakovali, predvsem Kimovca. Bil je dobrohoten mož, pred obiskom si je svoje žepe napolnil z bomboni. Veselo nam jih je delil in se smejal našemu navdušenju in skakanju okoli njega. Iz Milavčeve delavnice je v dobrih desetih letih izšlo 37 orgel. Pri njem so se izučili mnogi orglarji, ki so delovali po vsej Sloveniji.*

Skrivnost hitre in prerane smrti nam razkriva hči Mara: *Očeta je nekega dne začel boleti trebuh, mama mu ga je grela, da bi bolečina prešla. Bolečina je naraščala, nazadnje so ga le odpeljali v bolnico. Operiral ga je vojaški zdravnik dr. Stojc. Oče je imel visoko vročino in je prosil mamo, naj mu prinese toplomer, ker mu v bolnici nočejo izmeriti temperature. Mami je tudi svetoval, naj zdravnika toži. 18. januarja 1915 ob treh zjutraj so prišli iz bolnice mami povedat, da je mož zelo slab. Odhitela je k njemu. Razlitje slepiča je povzročilo vnetje trebušne votline, antibiotikov pa ni bilo. Ob pol štirih zjutraj je umrl.*

katalogizacijo zapuščine. Ohranjena zapuščina je v celoti dostopna v glasbeni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Prav tako se pripravlja tudi spletna različica.

Kulturna dediščina predstavlja zgodovino določenega naroda, neprecenljivo zapuščino rodovom in bogat vir informacij o naših prednikih. Del tega je tudi zapuščina Ivana Milavca. Skozi pisano besedo, književnost, znanstvene raziskave in umetniška dela se izražajo misli, izkušnje in vpogledi posameznikov ter celotne skupnosti. Preučevanje pisnih virov nam omogoča, da razumemo preteklost, se učimo iz zgodovine in razvijamo nove ideje za prihodnost. Pomemben vidik kulture in intelektualne zapuščine je

Pri predaji Milavčeve zapuščine NUK-u so bili navzoči (od leve): Jurij Dobravec, Luka Posavec, Tomaž Sevšek Šramel, Nevenka Škrli, Matjaž Lulik in Mateja Nučič. Foto: Tomaž Bešter

tudi njen vpliv na medkulturni dialog in razumevanje med nami. Izmenjava idej, umetnosti in znanja bogati naš svetovni nazor, spodbuja spoštovanje in sodelovanje med ljudmi različnih kultur.

V letošnjem letu obeležujemo 150-letnico rojstva Ivana Milavca. Ob tem upam, da nam v sodelovanju z inštitucijami in društvu uspe organizirati simpozij in razstavo ter druge spremljevalne dogodke, ki si jih pomemben jubilej zasluži. Odkritje njegove zapuščine je tako dober uvod in motivacija za nova spoznanja in povezovanja. Ob tem bi rad poudaril pomen pisane in brane besede, ki pri mlajših generacijah žal nima ustrezne veljave. V skupnosti, ki ceni in neguje svojo kulturo ter pisno in intelektualno zapuščino, se krepi pripadnost, identiteta, ustvarjalnost in razumevanje med ljudmi. To pa prispeva k bogatitvi človeškega duha in gradnji boljše prihodnosti. *f*